

Miina Kaartinen^a

Mitä on tekeillä pienessä puutarhassa? Kokemuksia ruohonjuuritason sosiaalityöstä¹

What's going on in a small garden? Experiences of grassroots social work

The article discusses the mission of social work in the era of ecological crisis by focusing on a community gardening project in Lahti, Finland. Connecting cultural studies with the theoretical conversations of eco-social and community social work, the article imagines future social work through thinking with the garden. As empirical material, the article uses the writer's experiences from the project during the years 2019–2020. The autoethnographic analysis shows the diverse everyday practices in which the negotiations of power are taking place in a city. Consequently, the analysis points to the various sites where social work can be practised in the local community outside of the conventional institutions. The gardening project is connected to the Nordic tradition of community work, and more precisely to the concept of "grassroots social work", which the article suggests as a working method and a conceptual tool that can be used in social work practice and research when transitioning towards eco-welfare state.

Keywords: autoethnography, community gardening, community work, eco-social social work

Johdanto

Kun keväällä 2019 kutsuimme lahtelaisia osallistumaan vanhalle teollisuusalueelle suunniteltuun uuteen kaupunkiviljelykokeiluun, paikalle saapui viitisentoista uteliasta ihmistä. Kaikki projektista kiinnostuneet sanoivat tullessa kokoontumiseen, koska he halusivat oppia puutarhanhoidosta yhdessä muiden kanssa tekemällä. Vaikka monilla heistä oli pihat ja parvekkeet, jollakulla jopa oma viljelypalsta, tuona keväisenä päivänä heidät oli houkutelut paikalle lupaus yhdessä toimimisesta. Yhtenä tapaamisen järjestäjistä olin yllättynyt ja liikuttunut siitä, että kaikki nämä tuntemattomat ihmiset olivat tulleet paikalle ja että he kokivat yhteisöpuutarhan perustamisen kiinnostavaksi.

^a Viestintätieteiden yksikkö, Tampereen yliopisto, miina.kaartinen@tuni.fi

¹ Artikkelin on osa tulevaa väitöskirjaani.

Puutarha sai alkunsa omaehtoisena kansalaistoimintana ja kaupunkiaktiivisuutena. Projektin lähtiessä kasvamaan ideasta käytännöksi ryhdyin kuitenkin pohtimaan toiminnan merkityksiä yhä enenevässä määrin liittyen ammatilliseen taustaan sosiaalityöntekijänä. Huomasin tekeväni ikään kuin implisiittisesti sosiaalityötä (Karisto ym. 2003), vaikka toimin vapaaehtoistyöntekijänä ja yhtenä puutarharyhmän jäsenenä. Samaan aikaan kasvien kasvaessa, sään vaihdellessa ja yhteisön muodostuessa työni kulttuurintutkimuksen väitöskirjan parissa haastoi päivittäin ajattelemaan yhä syvällisemmin arkisten tekojeni ja toimintani suhdetta laajoihin poliittisiin kysymyksiin ja yhteiskunnan rakentumisen prosesseihin. Pikkuhiljaa pienen puutarhan perustaminen yhdessä muiden kaupunkilaisten kanssa asettui uudelleen valoon: tällähän on kulttuurista ja poliittista merkitystä!

Yhteisöpuutarhassa toimiminen oli omassa tutkijan arjessani jotain sellaista, jossa kouriintuntuva käytännöllinen tekeminen ja teoreettinen ajattelu yhdistyivät. Tämä refleksiivinen tutkimusartikkeli on näiden yhteyksien kirjallinen jäsenys, joka ammentaa metodologisesti autoetnografiasta (esim. Adams ym. 2015; Denzin 2002; 2003, Holman Jones ym. 2013; Rannikko & Rannikko 2021; Toyosaki & Pensoneau-Conway 2013; Witkin 2014).

Pohdin artikkelissa sitä, millaisia näkymiä paikalliseen yhteisöön ja kestävään hyvinvointiin puutarhaprojekti avasi minulle aktivisti-sosiaalityöntekijänä. Miten yksittäinen pieni puutarha voi auttaa kuvittelemaan tulevaisuuden sosiaalityötä? Tavoitteeni on tuottaa autoetnografian periaatteisiin nojaten kokemuksellista ja kerronnallista tietoa sosiaalityön tekemisestä ja tutkimisesta. En siis pyri yleistettävyyteen, toistettavuuteen tai objektiivisuuteen. Sen sijaan kurottelen kohti sellaista tietoa, joka on kulttuurista, vahvasti paikantunutta ja joka juuri siksi kutsuu lukijaa pohtimaan muuttuvaa sosiaalityötä. Tavallaan kuvittelen tulevaisuuden sosiaalityötä *ajattelemalla puutarhan kanssa tai kautta* (vrt. Ranta-Tyrkkö 2020).

Teksti etenee niin, että kartoitan aluksi tutkimuskiinnostukseni teoreettista taustaa. Ymmärrän artikkelissa sosiaalityön yksittäistä professiota laajemmin yhteiskunnallisena liikkeenä. Kytken puutarhaprojektin etenkin ekososiaaliseen ja ekologiseen sosiaalityöhön (esim. Dominelli 2012; Peeters 2012, 287; Matthies & Närhi 2014; 2016; McKinnon & Alston 2016; Ranta-Tyrkkö 2017; Närhi & Matthies 2018) ja pohjoismaiseen yhdyskuntatyön perinteeseen (esim. Ronnby 1995; Roivainen 2008a, 2008b; Turunen 2012; Sjöberg & Turunen 2018; 2019). Kirjoittaessaan sosiaalipolitiikasta rajallisella maapallolla Tuula Helne ja kumppanit (2012, 97) listaavat juuri yhdyskuntatyön yhdeksi keinoksi toteuttaa kestävää ja kokonaisvaltaista sosiaalipolitiikkaa. Näin on siksi, että yksilökeskeisten työotteiden sijaan tulisi kestävää hyvinvointia edistettäessä suosia yhteisyyttä ja paikallisyhteisöjä vahvistavaa toimintaa.

Teoriataustan esittelyn jälkeen käyn tarkemmin läpi tutkimuksen toteuttamista metodologisesta näkökulmasta. Sen jälkeen kerron puutarhaprojektista kuvaamalla etenkin siinä vaikuttaneita arvoja sekä toiminnassa esiin nousseita poliittisia ja kulttuurisia kysymyksiä. Johtopäätöksissä teen yhteenvedon ajatuksistani tarkastellen puutarhan kautta avautuneita näkökulmia erityisesti suhteessa sosiaalityön liikkeessä olevaan asiantuntijuuteen ja tehtäväkenttään ekohyvinvointivaltion kontekstissa.

Ekososiaalista sosiaalityötä alhaalta ylöspäin

Käynnissä olevan ympäristökräisin on todettu olevan myös sosiaalityön profession kriisi (esim. Besthorn 2012; Coates 2018; Dominelli 2012; Peeters 2012; Matthies & Närhi 2014, 2016; Kivipelto & Saikkonen 2017; Ranta-Tyrkkö 2017; Närhi & Matthies 2018). Suomalaisessa kontekstissa tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että nykyisellään institutionaalisen sosiaalityön voi nähdä osaksi kestäväntöytä talouskasvuun perustuvaa ja tähtäävää sosiaalipoliittista järjestelmää (esim. Helne ym. 2012, 44–59; Hirvilampi 2015, 12–14; Matthies ym. 2020, 1).

Satu Ranta-Tyrkkö (2017) on todennut, kuinka ilmastonmuutoksen kaltaiset ylirajaiset ilmiöt haastavat sosiaalityötä muuttumaan ja asemoimaan tehtäväkenttäänsä uudelleen. Ranta-Tyrkkön mukaan kaiken toiminnan eettisyyttä tulisi pohtia välittömien seurausten lisäksi sen perusteella, millaisia seurauksia toiminnasta on ”*ajallisesti ja/ tai tilallisesti kaukaisille toisille*”, siis esimerkiksi seuraaville sukupolville (mt. 130). Aila-Leena Matthies ja Kati Närhi (2014) taas painottavat, että sosiaalityön suuntautumisessa kestäväan kehitykseen ei ole kyse yksittäisistä tempuista, saati viherpesusta, vaan ”*syvällisestä uudelleen ajattelusta ja kriittisestä itsereflektiosta suhteessa talouskasvua tavoittelevaan valtavirtaan sekä ihmisen ja luonnon arvottamiseen vain taloudellisesta näkökulmasta*” (Mt., 10).

Tutkijat patistavatkin sosiaalialaa käsittelemään rohkeasti ympäristökriisin ja profession kriisin välistä yhteyttä sekä lisäämään globaalia ja paikallista ekososiaalista näkökulmaa niin teoreettiseen ajatteluun kuin käytännön toimintamalleihin. Sosiaalityön tulee vahvistaa rakenteellista työtettä sekä pyrkiä arjen politisointiin. Sen on aika palata takaisin paikallisiin yhteisöihin, toimia ennakkoluulottomasti erilaisissa verkostoissa ja ottaa aktiivisesti osaa julkisiin keskusteluihin. (Esim. Dominelli 2012; Matthies & Närhi 2014; Ranta-Tyrkkö 2017.)

Tutkijat ovat yksimielisiä siitä, että kestäväan hyvinvoinnin ytimessä on yksilökeskeisyyden sijaan yhteisöllinen ajattelu ja yhteisöllisyyttä vahvistavat työotteet (esim. Helne ym. 2012; Matthies & Närhi 2014; Shepard 2016). Sosiaalipolitiikan näkökulmasta kyse on nykyistä laajemmasta ja suhdeperustaisemmasta hyvinvointikäsitteestä. Esimerkiksi sosiaali- ja terveystaloudissa tulisi tähän liittyen vaalia ihmisten luontosuhdetta ja pyrkiä tukemaan elämäntapamme yksinkertaistamista ja hidastamista. (Helne ym. 2013, 87.)

Edellä kuvatun kaltainen ekososiaalinen sosiaalityö on kuitenkin kaukana valtavirran kunnallisesta toiminnasta, joka on talousajattelun ikeessä ajettu ahtaalle: kansalaislähtöiselle ja yhteisölliselle työotteelle ei managerialistisesti ohjatuissa organisaatioissa yksinkertaisesti ole tilaa eikä tilausta. Näin ollen suomalaisessa sosiaalityössä ympäristökysymysten huomioiminen on edelleen harvinaista (ks. tästä esim. Matthies & Närhi 2014; Kivipelto & Saikkonen 2017; Närhi ym. 2019).

Ympäristökriisin etenemisvauhtia ajatellen instituutiot muuttuvat liian hitaasti. Onkin tarpeen pyrkiä työstämään yhteiskunnallista muutosta monella tasolla ja monin eri keinoin. Etsittäessä polkuja kohti nykyistä kestävämpää ja kokonaisvaltaisempaa ymmärrystä sosiaalityöstä myös sosiaalialalla tulee tähytellä vakiintuneiden organisaatioiden lisäksi niiden ulkopuolelle. Muutoksen tueksi ei kuitenkaan välttämättä tarvita uusia keksintöjä, vaan päinvastoin, kyse on sen muistamisesta mitä ennen on tehty, miten muualla toimitaan ja mitä voimme oppia eri ajoista ja paikoista. Sosiaalityön rikkaasta ja ylirajaisesta historiasta löytyy työmuotoja ja orientaatioita, joita elvyttämällä voidaan vastata myös ajankohtaisiin haasteisiin.

Tässä artikkelissa käytän ajattelun apuvälineenä yhteisösosiaalityön, rakenteellisen sosiaalityön ja kaupunkisosiaalityön kehittymisen taustalta löytyvän yhdyskuntatyyön (eng. *community work*) käsitettä ja työperinnettä. Irene Roivainen (2008a, 16) kuvaa, kuinka yhteisöllisen työotteen keskiössä on ollut Jane Addamsin² ajoista lähtien kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen. Työn lähtökohdat ovat aina nousseet yhteisön elämän käytännöllisestä ja omakohtaisesta tuntemisesta. (Mt.) Addamsin sosiaalityökäsitteessä olennaista oli holistisuus ja *elämään itseensä* kiinnittyvät lähtökohdat. Tällöin keskiössä eivät ole tietyt ongelmat tai rakenteet, vaan Addamsin mukaan sosiaalityön tieto ja käytäntö syntyvät olemalla osa ihmisten elämää ja toimimalla heidän kanssaan –myös sellaisissa vaiheissa, joissa akuuttia avun tarvetta ei ole. (Puurunen 2019, 325.) Addamsin eettisesti virittynyttä ja paikantunutta työtettä on kuvailtu myös sanaparilla ”ruumiillistunut välittäminen” (*embodied care*). Kyse on siitä, että fyysisesti läsnä olemalla luodaan mahdollisuuksia välittämiseksi. Onhan nimittäin mahdotonta välittää sellaisista asioista, paikoista ja ihmisistä, joista ei tiedä mitään. (Hamington 2004, 99–101.)

2 Jane Addams (1860–1935) oli yhdysvaltalainen sosiaalityöntekijä, sosiologi, pragmatisti, feministi ja pasifisti. Häntä pidetään setlementtiliikkeen johtohahmona ja sosiaalityön pioneerina (ks. Puurunen 2019).

Pohjoismaissa yhdyskuntatyö vakiintui työmuodoksi 1960-luvun lopulta alkaen, kun paikalliset toimijat saivat vaikutteita kansainvälisistä keskusteluista. Työotteen kulta-aikaa Suomessa oli radikaali 1970-luku, jolloin sitä ryhdyttiin tekemään uusissa lähiöissä kuten Lahden Liipolassa (ks. Seppänen 2001). Yhdyskuntatyön kriittinen asenne ja rakenteellinen luonne tarkoittivat tuolloin pyrkimystä rakentaa vuorovaikutusta asukkaiden, viranomaisten ja päätöksentekijöiden välille. Tutkijoiden mukaan yhdyskuntatyö eli parhaina päivinäänkin suomalaisen sosiaalityön marginaalissa. Pikkuhiljaa koko käsitteen käyttö on hiipunut ja työnimike poistunut kunnallisesta sosiaalityöstä lähes kokonaan. Yhdyskuntatyön on nähty hajonneen erilaisiksi yhteisöllisiksi strategioiksi ja hankkeiksi. (Roivainen 2008b.)

Pohjoismaisessa perinteessä yhdyskuntatyöntekijän tehtävä on ollut toimia ongelmien erityisasiantuntijuuden sijaan muutosagenttina. Tällöin ei ole korostettu asiantuntijuutta, vaan koko yhdyskunnan tai alueen asukkaiden tarpeita. Yhdyskuntatyö on alusta alkaen ollut toimimista erilaisissa välimaastoissa: systeemin ja arkielämän, yhteiskunnan ja yksilön, rakenteiden ja toimijan, ammatillisen työn ja kansalaisaktivismin, tieteen ja politiikan. Osana yhdyskuntatyötä on tehty myös toimintatutkimusta. (Turunen 2012, 40.)

Yhdyskuntatyön jäsennyksistä on hahmotettu kolme pääsuuntausta, jotka ovat paikallinen kehittäminen, sosiaalinen suunnittelu ja sosiaalinen mobilisointi. Näistä ensimmäisen tausta on kehitysyhteistyöhön ja hyväntekeväisyyteen linkittyvässä *community development* -perinteessä ja toinen taas liittyy etenkin hyvinvointivaltion sosiaalipolitiikkaan. Sen sijaan kolmas suuntaus eli sosiaalinen mobilisointi kiinnittyy kansalaisliikkeisiin. Sosiaalisen mobilisoinnin tavoitteena on edistää oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ja voimaantumista kollektiivisesti. Tässä suuntauksessa yhdyskuntatyöntekijä toimii erityisesti kriitikon, organisoijan ja aktivistin rooleissa. (Turunen 2012.) Sosiaalinen mobilisointi tulee lähelle myös sosiokulttuurisen innostamisen aatteita (ks. Kurki 2000).

Keskeistä sekä paikallisen kehittämisen että sosiaalisen mobilisoinnin työorientaatioissa on niiden alhaalta ylöspäin suuntautuva strategia, joka haastaa perinteisen ylhäältä alaspäin suuntautuvan viranomaistyön. Tätä työn suuntaa kuvaa oivasti myös sanapari ”ruohonjuuritason toiminta”, jota pohjoismaisen yhdyskuntatyön tutkijoista sekä Ronnby (1995) että Hermansen (1975) ovat käyttäneet yhtenä työn periaatteita jäsentävänä käsitteenä. Myös Turunen (2008, 39) ja Roivainen (2008a, 16) mainitsevat yhdyskuntatyötä käsittelevissä artikkeleissaan ”ruohonjuuritason”.

Ruohonjuuri onkin erityisen osuva termi ja kiinnostava paikka ekososiaalisen sosiaalityön kontekstissa. Vaikka käsitteen tausta ja selitys lienee sen kuvaannollisessa merkityksessä, tässä yhteydessä on olennaista myös se, että sana vie ajatukset suoraan luontoympäristöön, orgaanisuuteen, ravinteikkaaseen multaun, kenties jopa muurahaiseen! Jälleen Jane Addamsin perintöön nojaten: on merkityksellistä, millaisia sanoja ja käsitteitä valitsemme kuvaamaan asioita, sillä sanavalinnoilla ohjataan ajattelua ja toimintaa. (Puurunen 2019, 185.)

Filosofi Antti Salminen (2014, 126) on kirjoittanut ruohonjuurisuudesta liittyen ”fossiilisen kulttuurikäsitteiden tietoiseen alasajoon”. Kyse on siitä, että moderni yhteiskunta ei olisi sellainen kuin on ilman fossiilisia polttoaineita ja etenkin öljyä. Salmisen mukaan öljyriippuvuuteen perustuvan kulttuurin alasajo edellyttää sinnikästä maatasoisuutta ja ruohonjuurisuutta. Tämä viittaa sekä hierarkioiden ja herruuden vastustamiseen, siis ”ruohonjuurisuuteen” metaforana, että kokeellisen ja kokemuksellisen elämänmuodon vaalimiseen eli ruohonjuurisuuteen kouriintuntuvana käytännön toimintana.

Tutkimuksen toteutus

Tämän artikkelin tarkoituksena on kertoa millaisia näkymiä paikalliseen yhteisöön ja kestävään hyvinvointiin puutarhaprojekti avasi minulle sosiaalityöntekijänä. Pohdin kokemusteni kautta, miten puutarhaprojektissa esiin nousseet kysymykset voivat auttaa hahmottamaan muuttuvaa sosiaalityötä.

Nojaan autoetnografiseen tutkimusperinteeseen, jossa omia kokemuksia käytetään kuvaamaan ja kritikoimaan niitä laajempia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä. Ajatuksena on, että tutkijan refleksiivisyyden avulla pääsee tarkastelemaan erilaisia henkilökohtaisen ja poliittisen sekä yksityisen ja yleisen välisiä risteyskohtia, joihin ei olisi mahdollista ilman omakohtaisuutta tarttua. Olennaista autoetnografisessa tutkimuksessa on tarinallisuus. Tutkimusote tasapainoilee aina metodologisen täsmällisyyden, tunteen ja luovuuden välillä. (Esim. Adams ym. 2015, 1–2; Rannikko & Rannikko 2021, 46–48.)

Anni Rannikko ja Pertti Rannikko (2021) ovat jäsentäneet autoetnografian eri suuntauksia nojaten John Van Maanenin kolmijakoon. Oma tutkimusotteeni on yhdistelmä eri suuntauksia. Se on *struktuurallinen*, koska pyrin kokemusteni avulla kehittämään teoreettista ajattelua eteenpäin. Toisaalta otteeni on *poststruktuurallinen* tai evokatiivinen, koska pyrin kertomuksellani kyseenalaistamaan tutkimuksen tekemisen konventioita. *Kriittinen* otteeni on siinä mielessä, että tutkimukseni on avoimesti poliittista. (Mt., 49.) Erilaisten suuntausten yhdistäminen lienee tyypillistä luovassa tutkimusotteessa. Lisäksi jaottelu strukturaaliseen, poststruktuuralliseen ja kriittiseen tutkimusotteeseen on tietenkin vain yksi ehdotus, sillä esimerkiksi poststruktuuralliseksi nimetyt Adams ym. (2015, 1–2) korostavat, kuinka autoetnografia pyrkii *aina* edistämään sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tekemään elämästä parempaa, mikä on tavoite, jonka voi tulkita avoimen poliittiseksi eli siis kriittiseksi.

Autoetnografian lisäksi ammennan niin kutsutun *taistelevan tutkimuksen* periaatteista, joita Suomessa ovat hahmotelleet Juha Suoranta ja Sanna Rynänen (2014). Tutkimusote on poliittinen, eettinen ja käytännöllinen kannanotto, jonka mukaan monimutkaisessa ja eriarvoistavassa maailmassa yhteiskuntatieteilijöiden tehtäväliselle tulisi kuulua kirjoittamisen ja julkaisemisen lisäksi osallistuminen ja yhteistoiminta. Yhdeksi taistelevan tutkijan mahdolliseksi rooliksi kirjoittajat listaavat ”yliopistotyön nurinkääntäjän” (eng. *flipped academic*). Nurinkääntäjä ei tee eroa yhteiskunnallisesti osallistuvan työn ja käsitteellisen työn välillä, vaan näkee molemmat osaksi kokonaisuutta. Vakiintuneiden mallien sijaan nurinkääntäjä toimii ensin ja julkaisee vasta sitten. (Mt., 99.)

Hahmotan tutkijuuteni (sekä käsillä olevassa puutarhaprojektissa, että myös sitä laajemmin) kokonaisvaltaisena ja kokemuksellisenä tapana olla maailmassa yhdessä muiden kanssa (Ingold 2018). Etenkin puutarhan kohdalla tutkimusasetelma on täten rakentunut suhteissa kehkeytyen ja yhteismuotoutuen (esim. Vehviläinen 2014, 319, 333–334), jolloin ei ole mahdollista, tarkoituksenmukaista tai mielekästä erottaa toisistaan konventionaalisia aineiston keräämisen, analysoinnin ja kirjoittamisen vaiheita (refleksiivisyys tutkimuksen peruskäsitteisiin liittyen ks. Högbäck & Aaltonen, 19–20). Tutkimuksen eri osa-alueet ovat kietoutuneet yhteen ja vaikuttaneet toisiinsa monimuotoisissa prosesseissa.

Kirjoitan kokemuksistani alkaen keväältävesta 2019 ja päättyen kesään 2020, jolloin olin mukana puutarhan toiminnassa keskeisessä roolissa. Tuolle ajanjaksolle sijoittuvat puutarhaidean syntyminen (keskusteluissa oli mukana lisäksi kolme muuta vapaaehtoista), suunnitelmien toimeenpaneminen (jota koordinoin), puutarhan rakentaminen (yhdessä ryhmän kanssa) ja ensimmäisen vuoden toiminta (yhdessä ryhmän ja yhteistyökumppaneiden kanssa). Noin puolentoista vuoden ajan suunnittelin ja koordinoin toimintaa, pidin yhteyttä viranomaisiin ja muihin tahoihin, tein sisäistä ja ulkoista viestintää, järjestin tapahtumia, esiinnyin mediassa puutarhan edustajana ja hoidin kasveja yhdessä muiden kanssa.

Autoetnografia rakentuu kokemuksistani, niiden muistelemisesta, aiheeseen liittyvistä keskusteluista sekä projektiin liittyvästä viestinvaihdosta ja muistiinpanoista. Yhtäältä autoetnografiaan ovat punoutuneet myös seuraamani paikallispoliittinen keskustelu ja paikallinen uutisointi sekä tekstistä saamani kommentit. Kaiken kaikkiaan tutkimuksen ”aineistona” on siis eletty ja muistiin kirjattu kansalaistoiminnan arki (Rannikko & Rannikko 2021, 54).

Autoetnografinen analyysi tarkoittaa tässä yhteydessä kerronnallista kirjoittamista ja omien kokemusten sovittamista teoreettisiin raameihin (jälkistrukturalistisen

tutkimuksen kontekstissa ks. St.Pierre & Pillow 2000). Olen kiinnostunut kokemuksistani nimenomaan sosiaalityöntekijänä, mutta pohdintaani ohjaa myös poikkitieteellinen kulttuurintutkimuksellinen kiinnostus jokapäiväiseen, sotkuiseen elämään.

Kulttuurintutkijana tarkastelen tutkimuksen keskiössä olevaa yhteisöpuutarhaa arjen käytäntönä, jossa maailmaa ja sen valtarakenteita aktiivisesti tuotetaan (esim. Denzin 2002; Lehtonen 2014; Autto & Nyrgård 2015; Rodman 2015). Tällöin myös kaupunki hahmottuu sosiaalisena ja kulttuurisena tilana, joka on jatkuvasti liikkeessä ja niin sanotusti tekeillä ja jossa virtaavat paikallisella tasolla erilaiset sosiaalityön tavoitteita ajatellen merkitykselliset globaalit kehityskulut. Kun kaupungin ja sen valtasuhteiden ymmärretään olevan liikkeessä, avautuvat tarkasteltavaksi kaikki ne moninaiset sosiaalityön potentiaaliset vaikuttamispaikat, jotka sijaitsevat perinteisten työkenttien ulkopuolella.

Yhteisöpuutarhan rakentuminen

Seuraava kertomus sijoittuu kotikaupunkiini Lahteen. Siellä sijaitsevalle vanhalle Sopenkorven pienteollisuusalueelle löytää, kun kävelee rautatieasemalta radan vartta pari kilometriä länteen. Käytöstä poistetut tehdasrakennukset, eri kokoiset ja ikäiset teollisuushallit, satunnaiset omakotitalot ja unohdetut joutomaa-alueet muodostavat viehättävän osan Lahtea – kaupunkia, jonka virallinen organisaatio ei ole aina onnistunut vaalimaan paikallista kulttuurihistoriaa (esim. Virtanen 2018).

Syksyllä 2016 kaupungin edustajat suhtautuivat kuitenkin myönteisesti aloitteeseen, jonka ideana oli perustaa metsittyneen teollisuusraiteen varteen paikka omaehtoiselle kulttuuritoiminnalle (Larkio 2017). Kaupunki luovutti tonttien rajalle jääneen maakaistaleen kaupunkiaktivistien käyttöön ja paikka sai nimen *Kesanto*, yhdyskuntasuunnittelun piirissä kehitettyä urbaanin kesannon³ käsitettä mukaillen.

Talvella 2019 päädyin suunnittelemaan alueen tulevan kesän tapahtumia kolmen muun vapaaehtoisen kanssa, ja keskusteluissa syntyi ajatus yhteisöpuutarhan perustamisesta. Hyötykasvien kasvattaminen sopi vehreän paikan henkeen, ja olin itse kiinnostunut oppimaan lisää puutarhahoidosta. Otin puutarhakokeilun vetääkseni ja huhtikuun alussa kutsuimme kokoon tapaamisen, joka oli avoin kaikille kiinnostuneille. Mainostimme tilaisuutta sosiaalisessa mediassa ja saimme myös paikallislehden ennakkojutun. Tapaamiseen osallistui noin 15 ihmistä, joista kymmenen jäi lopulta koko kaudeksi porukkaan.

Ensimmäiset talkoot pidimme vapunpäivänä, jolloin ryhdyimme siistimään aluetta talven jäljiltä ja raivaamaan tilaa kasvatuslaatikoille. Toukokuussa kokoonnuimme vähintään kerran viikossa edistämään projektia. Kylvöjen jälkeen kesäkuussa jaoimme kullekin osallistujalle omat viikoittaiset kastelu- ja hoitovuorot. Elokuun lopussa vietimme sadonkorjuujuhla ja lokakuussa laitoimme viljelmän talviteloille.

Vaikka puutarhaa perustaessa puhuimme kaupunkiviljelystä, kuvaa sana ”yhteisöpuutarha” paremmin toiminnan luonnetta. Alusta alkaen meille oli suurien satotavoitteiden sijaan tärkeämpää yhdessä tekeminen ja mukava ajanvietto kasvien parissa (esim. Nettle 2014, 115). Siksi liitän myös tässä artikkelissa ajatteluni pikemminkin yhteispuutarhojen perinteeseen kuin hieman toiseen suuntaan vievään keskusteluun kaupunkiviljelystä – toki keskusteluilla ja käsitteillä on paljon jaettuja juuria (ks. myös Willman 2015).

Luonnon ja kulttuurin yhteen kietoutuminen on vahvasti ja näkyvästi läsnä Lahden Sopenkorvessa: alue on nimensä mukaisesti 1900-luvun alussa ollut kuusikkokorpeen raivattua peltoa, jolle sittemmin on rakentunut teollisuutta. Teollisuuden hiivuttua työläisten ja junien vanhat kulkureitit ovat osin metsittyneet ja luonto on ottanut monin paikoin

3 Urbaanilla kesannolla (engl. *urban fallow*) tarkoitetaan esimerkiksi käytöstä jääneitä tehdaskiinteistöjä tai tyhjiä tontteja, joissa nähdään kehittämisen mahdollisuus. Käsite on syntynyt sveitsiläisen yhdyskuntasuunnittelun piirissä ja siirtynyt myös Suomeen 2000-luvulla. (Vilkamaa-Viitala 2008.)

vallan. Kunnes eräänä kesänä yhtä raiteenpätkeä ryhdyttiin raivaamaan puista, jotta puuhaa kaipaavat jälkimodernit kaupunkilaiset voisivat myöhemmin istuttaa alueelle hyötykasveja.

On monin tavoin mielenkiintoista, että puutarhaprojektia lähdettiin tekemään hieman syrjässä kaupungin keskustasta. Maantieteellisen sijainnin symbolinen merkitys on siinä, että kun vanhoissa rakennuksissa tai niiden liepeillä sijaitsevista unohtetuista paikoista järjestetään toimintaa, saadaan ihmisten huomio kohdistumaan noihin rakennuksiin ja paikkoihin. Samalla voidaan välittää viestiä siitä, että nämä historialliset korttelit ovat asukkaille merkityksellisiä ja tärkeitä. Puutarhan perustaminen joutomaalle taas on konkreettinen teko vaihtoehtoisen kaupunkikulttuurin puolesta. Kaikille avoin yhteisöpuutarha on kuluttamiseen perustuvassa kaupunkitilassa poikkeus.

Puutarhan perustamisessa olikin alusta asti olennaista pyrkimys ja halu vaikuttaa omaan kaupunkiin. Samalla luotiin konkreettinen tila, jossa kehittää ja syventää meidän asukkaiden suhdetta luontoympäristöön. Nämä pyrkimykset ovat osin perinteisiä koko kaupunkiviljelyliikkeen jakamia ideoita. Esimerkiksi kestävä kaupunkikehitystä edistämään pyrkivä suomalainen pioneerijärjestö Dodo ry (2019) puhuu toimintansa yhteydessä vertaisoppimisesta ja tasa-arvoisesta kaupunkikulttuurista.

Puutarhaa suunniteltaessa kutsuimme ihmisiä mukaan maksuttomaan toimintaan, jotta kynnyksellä osallistua olisi mahdollisimman matala. Jatkoimme samalla periaatteella, kun puutarhaporukka oli koossa. Käytännössä puutarhan perustamisen maksuttomuus onnistui neuvottelemalla kaupungin virkamiesten ja paikallisen puutarha-alan yrityksen kanssa. Kaupunki antoi meille ilmaiseksi paitsi viljelyalaita ja multaa myös apua viljelypaikan raivaamiseen. Paikallinen yritys taas lahjoitti pyynnöstä esimerkiksi haravia ja kastelukannuja. Lisäksi rakensimme porukalla jätelaudasta lisää viljelylaatikoita ja lehtikompostin sekä saimme yksityisiltä lahjoittajilta hevosenslantaa ja vesisäiliön. Lopulta onnistuimme myös saamaan kaupungin osallisuusjaostolta taloudellista avustusta puutarhan kehittämiseen.

Projektin lähtiessä rakentumaan ideasta käytäntöön toiminnalle keskeisiä arvoja olivat omaehtoisuus, yleishyödyllisyys, ekologisuus ja yhdessä tekeminen. Nämä asiat ovat tietenkin sidoksissa toisiinsa. Emme aluksi määritelleet arvoja eksplisiittisesti, mutta ne toistuvat porukan keskusteluissa ja käytännön tekemisessä ja lopulta ne päättyivät myös yhdessä kirjattuun ”manifestiin”. Ekologisuus tarkoitti muun muassa kierrätysmateriaalien hyödyntämistä puutarhan rakentamisessa, sadeveden keräämistä kastelua varten, kateviljelyä veden säästämiseksi ja myrkyttömyyttä. Käytännössä nämä kestävä kehitystä edustavat ja edistävät valinnat olivat myös ainoita vaihtoehtoja, koska toimintaa käynnistettiin ilman rahaa. Kestävät valinnat olivat siis osin seurausta myös taloudellisten resurssien niukkuudesta.

Omaehtoisuus ja yhdessä tekeminen tarkoittivat aluksi sitä, että olimme joukko toisillemme entuudestaan tuntemattomia ihmisiä, jotka kokoontuivat vapaaehtoisesti yhteen tietyn tarkoituksen tiimoilta. Myöhemmin päätimme mukaan lähteneiden ihmisten kesken pitää puutarhan ilman taustayhdistyksiä tai muodollisia jäsenmaksuja: toiminta saisi olla väljää ja orgaanista. Mikäli projekti olisi alusta alkaen liitetty jonkin olemassa olevan yhdistyksen osaksi tai olisimme perustaneet uuden yhdistyksen, se olisi heti luonut erilaisia valtasuhteita osallistujien välille ja siirtänyt resursseja pois itse puutarhan hoitamisesta. Edellä mainitun osallisuusavustuksen saaminen kuitenkin vaati yhteistyötä rekisteröidyn yhdistyksen kanssa. Puutarhan rakentaminen ilman rahaa ei siis olisi onnistunut täysin omaehtoisena tai riippumattomana kansalaistoimintana.

Poliittisia tihentymiä kaupunkitilassa

Vaikka perustamamme yhteisöpuutarha oli kooltaan pieni ja suoraan vain muutamia henkilöitä koskettava projekti, se oli ympäristökaupungin brändiä rakentavalle Lahden kaupungille alusta alkaen kiinnostava hanke. Keväällä 2019, jo ennen yhdenkään siemenen kylvämistä, päädyimme poseeraamaan kaupungin virallisen tiedotuslehden kanteen

kaupunkiviljelyteemalla. Kaupungit hyötyvät aktiivisista asukkaistaan myös markkinointiin liittyvän arvon kautta: kiinnostavista kaupungeista löytyy kiinnostavaa toimintaa. Kokemukseni osoittavat, että näissä kaupunkiaktiivisimmin ja markkinasuuntautuneen kaupunkikehittämisen diskursiivisissa nivelymissä sosiaalityöntekijän on kuitenkin oltava valppaana.

Kysymys on siitä, miten kestäväntöntä ja ainaiseen talouskasvuun pyrkivää valtavirtakulttuuria uusinnetaan arjen kertomuksissa ja millaisia potentiaalisia seurauksia näillä kertomuksilla on. Yksittäisenä kuvana tai esityksenä yhteisöpuutarha symboloi monia trendikkäitä arvoja kuten osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja kestäväää kehitystä. Nämä arvot ovat tärkeitä myös sosiaalityön tehtävää ajatellen. Ongelma on kuitenkin siinä, että joka kerta kun ”osallisuutta”, ”yhteisöllisyyttä” tai ”kestävää kehitystä” käytellään huolimattomasti muotisanoina tai välineellistetään taloudellisen hyödyn saamiseen, samalla tosiasiallisesti vähennetään niiden juurtumista arkeen.

Markkinakeskeinen ajattelu on tunkeutunut niin syvälle yhteiskuntamme rakenteisiin, että on oikeastaan mahdotonta toimia valtakurssin ulkopuolella. Yksi pohtimisen arvoinen asia on tähän liittyen esimerkiksi se, millaista tietotaitoa yhteisöpuutarhan kaltaisen toiminnan aloittaminen yhteistyössä kaupungin kanssa vaatii. Aktivistina olen kokenut, että myös kansalaisyhteiskunnan toimintaa on hyvä osata ”markkinoida” ja ”konseptoida”. Kaupungin edustajille pitää osata perustella, miksi toiminta on kiinnostavaa juuri tässä hetkessä ja millaista yhteistyö asukkaiden ja kaupungin välillä voisi olla.

Kun omaehtoista kansalaistoimintaa joutuu kauppaamaan, toiminta muuttaa lähes huomaamatta muotoaan. Lievimmillään hegemoniset diskurssit tuottavat ”hankkeita” ja ”kohderyhmiä”, raadollisimmillaan päädymme välineellistämään itseämme, toisia ihmisiä ja muuta luontoa. Vaikka osaisin puhua vaadittua hanke-, strategia- ja talouskieltä, on aiheellista pohtia, millaisia valtarakenteita pidän yllä, jos aktivistina suostun sitä puhumaan. Miten voisin sosiaalityöntekijänä olla mukana muuttamassa paikallista kielenkäyttöä ja kulttuuria?

Toisaalta ei ole itsestäänselvyys, että asukas alun alkaen pääsee keskustelemaan yhteistyöstä tarpeeksi korkeassa asemassa olevien kaupungin viranhaltijoiden kanssa. Jo se vaatii tietynlaisia taitoja ja verkostoja. Toki kuka tahansa pääsee esimerkiksi Lahdessa kertomaan mielipiteensä erilaisten virallisten osallistumisväylien kautta: kaupunki listaa nettisivuillaan tällaisiksi muun muassa asukasillat, asukaskyselyt ja keskustan suurimmasta kauppakeskuksesta löytyvän ”osallistumistilan”, jossa kerrotaan käynnissä olevista kehittämishankkeista (Lahden kaupunki 2020).

Edellä kuvatun kaltaisia ylhäältä alaspäin määritettyjä osallistumisväyliä⁴ voi hyvältätoisesti kuvata yksisuuntaiseksi tiedottamiseksi. Käytännössä asiat etenevät kokemukseni mukaan parhaiten suorien virkamiesyhteyksien kautta. On siis oltava suhteita, tietoa, itseluottamusta ja hyvät viestintätaidot. Asetelma paitsi sulkee ulos suuren osan kuntalaisista myös kaventaa kaupungin monimuotoisuutta: moni hyvä idea jää kuulematta ja paljon paikallista tietotaitoa näkymättömiin. Sosiaalityön näkökulmasta asetelmasta aukeaa lisäksi perustavanlaatuisia kysymyksiä liittyen kansalaisuuteen, demokratiaan ja hyvinvointivaltioon. Kysymys on vallankäytöstä eli siitä kuka saa puhua ja ketä kuullaan.

Talouskasvuun sitoutunut kestäväntön kulttuuri valuu käytännön kansalaistoimintaan myös uusliberaalien hallinnollisten muotien myötä. Kunnallisia organisaatorakenteita on tehostettu niin pelkistetyiksi, että itseisarvoisesta yhteistyöstä ja dialogista asukkaiden kanssa tulee lähes mahdotonta. Kaupungin ”prosesseissa” ei välttämättä ole tilaa aidosti aktiivisille asukkaille, kun kaikki toiminnot on järjestetty yksityisen sektorin inspiroimien

4 Osallistumisväyliä on sittemmin kehitetty: esimerkiksi kesällä 2020 kaupunki toteutti osallistuvan budjetoinnin pilotin ja keväällä 2021 eri alueiden asukkaita ja toimijoita kutsuttiin mukaan uusiin Kumppanuuspöytätoimikuntiin, joiden tavoitteena on edistää paikallista toimintaa ja osallistumismahdollisuuksia (Lahden kaupunki 2021).

tilaaja-tuottaja -mallien mukaisesti. Käytännössä kyse on esimerkiksi siitä, että kaupungilla ei enää ole omia varastoja tai puutarhoja, joista voisi lainata työkaluja tai vaikkapa jakaa taimia. Yhtä lailla kyse on siitä, että paikalliseen vesihuoltoon liittyvään kysymykseen osaa parhaiten vastata monikansallisen yrityksen konsultti.

Vesi on puutarhanhoidossa keskeinen elementti, ja projektin kautta siihen liittyvät paikallistason kysymykset aukesivat syvyydellä, jota en ilman näitä kokemuksia olisi koskaan tullut tavoittaneeksi. Päättyessämme perustaa puutarhan juuri kyseiseen paikkaan olimme siinä uskossa, että saisimme kasteluvettä kaupungin kanssa tehtävän yhteistyön kautta paikalla sijaitsevista vanhoista putkista. Se ei kuitenkaan onnistunut, jolloin pääsin kokemaan millaisia katkoksia yhteisölliseen toimintaan vesihuollon yhtiöittämisestä voi seurata.

Vedetön puutarha sai myös opettelemaan sadeveden keräämistä sekä kiinnittämään huomiota kaupungin hulevesijärjestelmiin ja keskusteluun pohjaveden myymisestä sijoittajille; paikallinen vesiyhtiö solmi vuonna 2019 sopimuksen singaporelaisen sijoitusyhtiön kanssa, joka sai sopimuksen myötä luvan pullottaa päivässä miljoona litraa lahtelaista vettä ja rahdata sen Kiinaan. Puhtaan veden puute on maailmalla yksi merkittävimpiä ympäristöoikeudenmukaisuuteen liittyviä ongelmia. Ilmastonmuutoksen edessä on todennäköistä, että myös suomalaisessa sosiaalityössä tullaan tulevaisuudessa tarvitsemaan entistä enemmän ymmärrystä globaaleista vesikamppailuista. Puutarhanhoito on yksi tapa, jonka kautta on mahdollista opiskella vesikysymystä paikallisella tasolla.

Kulttuurinen näkökulma ja monilajinen yhteisö

Uudenlaisen toiminnan rakentaminen vaatii aina paljon neuvotteluja ja yhteistyötä eri ihmisten ja yhteisöjen kanssa, näin myös puutarhan kohdalla. Ilman aiempia kokemuksiani kaupunkiaktivistina ja yhdistystoimijana en varmaankaan olisi puutarhan perustamiseen ryhtynyt. Koen myös sosiaalityöntekijän tietotaitoni antaneen valmiuksia projektiin. Työkokemukseni myötä tunsin kuntaorganisaatioon liittyviä mahdollisuuksia ja rajoja, olenhan lukenut ja soveltanut kunta- ja hallintolakia ja työskennellyt itse viranhaltijana. Edellisten käytännön näkökulmien lisäksi sosiaalityöntekijätaustani tarjoaa aktivismitoiminnalle hyödyllistä ymmärrystä yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan monimutkaisista suhteista. Tämän ymmärryksen varaan on mahdollista rakentaa muutokseen tähtävää toimintaa hyvin monenlaisissa yhteyksissä.

Sosiaalityön ammatilliseen orientaatioon tulee kuitenkin yhdistää kriittistä ja tutkivaa kulttuurista näkökulmaa, jotta on mahdollista tarkastella sitä, kuinka moninaisin tavoin näennäisesti pieniltä ja merkityksettömiltä tuntuvat asiat kietoutuvat osaksi laajoja yhteiskunnan rakentumisen prosesseja. Sosiaalityöntekijän koulutukseni ja kokemukseni on vaikuttanut aktivismitoiminnassani etenkin niissä kohdissa, joissa välillisesti tai suoraan otetaan kantaa yhteiskunnallisen tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden kysymyksiin. Toisaalta kulttuurintutkimuksen näkökulmasta koko arkista elämää voi lähestyä tällaisten valtakamppailujen kenttänä.

Puutarhassa koen toimineeni tasavertaisena osallistujana muiden ihmisten joukossa, innostuen, oppien, turhautuen, juhlien ja hengailen. Kenties olen jopa itse ollut kaikista eniten projektia tarvinnut osallistuja, sillä olisinko muuten lähtenyt sitä niin voimallisesti toteuttamaan. Kuka siis on tällaisessa sosiaalityössä ”asiakas” tai mikä on ”kohderyhmä”? Asiakkuuksien pohtiminen suhteessa puutarhaprojektiin tekee näkyväksi yksilökeskeisen ja kategorisen palveluajattelun mielettömyyden, sillä puutarhan perustamiseen liittyvät ekologiset tosiasiat osoittivat, kuinka perustavanlaatuisesti olemme kytköksissä paitsi toisiimme myös elämää yllä pitäviin järjestelmiin.

Tätä kautta avautuu uusia perspektiivejä radikaalisti aiempaa tasavertaisempaan toimintaan: eihän sosiaalityön kohteena kuitenkaan koskaan ole yksilö itsessään, vaan aina tämän yksilön vuorovaikutus toisten ihmisten tai muun ympäristön kanssa. Kun

sosiaalityötä tehdään siis aina näiden moninaisten suhteiden kanssa, voisiko työn kohteena olla myös ihmisen luontosuhde? Tai entä jos niin sanottu asiakas onkin ihmisen sijaan joutomaa, ränsistynyt historiallinen rakennus, puolustamista kaipaava vanha puu tai katoamassa olevat hyönteiset? Puutarhan yhteisöön kuuluvat olennaisena osana myös kasvatetut kasvit, alueen metsälaikut ja ojat, linnut, pieneliöt, rakennukset, vanha tarinoita kuiskiva junanraide... On jännittävää pohtia, mitä paikalliselle ekososiaaliselle sosiaalityölle voisi tarkoittaa niin kutsuttujen muunlajisten suhteiden vakavasti ottaminen.

Ruohonjuuritason sosiaalityö kriittisenä välittämisenä

Ajattelen puutarhaprojektin kulttuuristen merkitysten tiivistyvän siihen, että olen valjastanut sosiaalityön tietotaitoni paikalliseen ja yhteisölliseen tekemiseen, jota läpileikkaa pyrkimys ekologiseen toimintaan ja jonka tavoitteena on yhteiskunnallinen muutos. Projektin määrällinen vaikuttavuus ei tässä yhteydessä ole olennaista. Karoliina Lummaa (2019) kirjoittaa, kuinka yksittäinen teko tai valinta edustaa kulttuurisena merkinä sitä itseään laajempaa toimintaa. Osana kokonaisuutta yksittäiset teot ja valinnat voivat toimia esimerkkeinä ja inspiraatioina, mutta lisäksi arvot ja arvojen mukainen elämä ovat merkittävä voimavara yksilölle ja yhteisölle. (Mt.) Toisin sanoen yksittäisillä valinnoilla ja pienilläkin teoilla on aina kulttuurista merkitystä. Jälleen kyse on siitä, kuinka asiat liittyvät toisiinsa osaksi moninaisia suhteita, muodostaen lopulta laajan kokonaisuuden.

Ehdotan sanaparia *kriittinen välittäminen* kuvaamaan toimintaani puutarhaprojektissa. Se ammentaa Jane Addamsin ruumiillistuneen välittämisen etiikasta (Hamington 2004), mutta painottaa kulttuurista näkökulmaa. Kriittisyydellä tarkoitan koko tutkimusprosessia määrittävää maailmassa olemisen tapaa, herkistymistä arjen käytänteille, niiden reflektointia ja moninaisten paikallisten vaikuttamisen paikkojen pohtimista. Välittäminen taas viittaa oikeastaan kahteen eri asiaan: Ensinnä siihen, että puutarhaa perustaessamme olen aktivisti-sosiaalityöntekijänä toiminut muiden osallistujien ja yhteistyötahojen välissä, ”välittäjänä”. Toiseksi välittämisessä on kyse hoivasta ja huolenpidosta, joka suuntautuu myös muunlajisiin tai ei-inhimillisiin suhteisiin.

Puutarhaprojektissa huolenpito tarkoitti paitsi ihmisistä ja luonnosta välittämistä myös sellaisista pienistä ja hitaista asioista, olennoista ja ilmiöistä välittämistä, jotka valtakulttuurissa eivät yleensä saa osakseen huolenpitoa. Välittäminen muotoutui ihmistä laajemmaksi (eng. *more-than-human*, ihmistä laajempi yhteisö ks. nikolić & Skinner 2019). Kyse on perinteisen yksilökeskeisen hyvinvointikäsityksen haastavasta relationaalisesta hyvinvointikäsityksestä, jonka mukaan ihminen ei voi toteuttaa hyvinvointiaan kestävästi ottamatta huomioon muita ihmisiä, lajeja ja luontoa (Helne ym. 2012, 80–81). Hirvilampi (2015, 65) kuvaa, kuinka relationaalisessa ajattelussa ihminen nähdään osaksi moninaisten suhteiden verkostoa. Tällöin myös huolenpidon tulisi kohdistua näiden verkostojen hyvinvointiin, ei pelkästään yksilön (mt).

Tähän huolenpitoon liittyi projektissa myös paikantunut ruumiillisuus. Puutarhanhoitoa ei voi oppia kirjasta lukemalla, vaan maahan on saatava tuntuma. Kasvin kasvatusta on fyysinen ja materiaallinen, ajassa etenevä tapahtuma, joka toistuvista elementeistä huolimatta on joka kerta ainutlaatuinen. Myös puutarhan ympärille rakentunut ihmisyyhteisö oli ainutlaatuinen. Kokoonnuimme aluksi ”ei kenenkään maalle” kaupungin laitamille, mutta sitten meistä tuli yhteisö, puutarhaporukka. Fyysinen yhteen kokoontuminen on syvästi poliittista, ruumiillista performatiivisuutta. Toisille näyttäytyminen ja muiden näkeminen muodostavat vastarintaa merkityksettömyyden, korvattavuuden ja kertakäyttöisyyden tunteita -siis prekarisaation tunnerakennetta- kohtaan. (Butler 2015, 11.)

Sosiaalityön teoriaperinteeseen liittyen puutarhaprojektissa tekemääni työtä kuvaa hyvin pohjoismaisesta yhdyskuntatyöstä löytyvä *ruohonjuuritason sosiaalityö*. Kyseinen työmuoto on aikaisemmissa tutkimuksissa (Sjöberg & Turunen 2018) nähty osaksi niin kutsuttua paikallisen kehittämisen suuntausta (engl. *community development*). Puutarhaprojektissa

korostui lisäksi kollektiiviseen voimaantumiseen tähtäävä sosiaalisen mobilisaation työorientaatio. Näin siksi, että toimin projektissa selvästi tuohon orientaatioon liittyvissä kriitikon, organisoijan ja aktivistin rooleissa.

Ekososiaalisen sosiaalityön kontekstissa näen kriitikon roolin erityisen tärkeäksi, sillä sen myötä hahmottuu esiin sosiaalityön kulttuurinen tehtävä. Ekologisten kriisien maailmassa sosiaalityö ei enää voi ottaa annettuina fossiilikapitalismiin perustuvia yhteiskunnallisia rakenteita ja niiden arkisia ilmentymiä, vaan päinvastoin on pyrittävä muutokseen kaikilla rintamilla. Käytännössä jokapäiväinen arki kulttuureineen ja elämäntapoineen on se inhimillisen todellisuuden ulottuvuus, jossa koko maapallon kannalta kriittisiä valtarakenteita pidetään yllä. Kriittisyydessä on kyse arjen politisoinnista, jota esimerkiksi Ranta-Tyrkkö (2017) muuttuvalta sosiaalityöltä peräänkuuluttaa.

Kriitikon rooli vaatii paikallisen elämän käytännöllistä ja omakohtaista tuntemista, kuten Roivainen (2012a, 16) kirjoittaa yhteisöllisen työotteen perinteeseen kuuluvan. Ruohonjuuritason sosiaalityötä tehdäänkin yhdyskuntatyön tapaan aina *asukkaiden* eikä asiakkaiden kanssa. Kuitenkin niin, että ekologisen ajattelun kautta asukkaiksi tunnustetaan ihmisten lisäksi myös muut alueen lajit ja ei-inhimillinen. Puutarhaprojekti vei pohtimaan paikallisuutta uudesta näkökulmasta: lahtelaisena sosiaalityöntekijänä asun kaupungissa muiden ihmisten, asioiden, tilojen ja muunlajisten *kanssa*.

Jälkhumanistiseen teoriaan viitaten maantieteilijät puhuvat kanssa-asumisesta (engl. *dwelling with*), jotta ihminen nähtäisiin maailmaan ja kaupunkiin monin tavoin kiinnittyneenä subjektina (Pyyry ym. 2017, 260–261). Yhteisöpuutarha on toimintamuotona yksi keino, jonka avulla voi lähteä konkreettisesti hahmottamaan sitä, mitä kanssa-asuminen tarkoittaa. Sen lisäksi siis, että yhteisöpuutarhat tarjoavat tilan ihmisten välisten yhteisöjen syntymiselle ja ihmisten luontosuhteen parantumiselle (esim. Bailey ym. 2018), yhteisöpuutarha on myös paikka, jossa voi pohtia yhteisöä ja hyvinvointia monien lajien, materiaalien ja prosessien jatkuvasti liikkeessä olevana sommitelmana (nikolic & Skinner 2019). Monimuotoisen yhteisön ja yhteisöllisyyden vaaliminen tarkoittaa myös eri asuinalueiden omaleimaisuuksien tunnistamista ja säilyttämistä liittyen yhteisöpuutarhojen sijainteihin (Jokinen ym. 2011, 45; Berglund 2020, 203).

Voiko sosiaalityötä enää tehdä eettisesti ja ekologisesti kestävästi tunnistamatta sitä, että sosiaalityöntekijä on kanssa-asuja, monin tavoin kiinni ympäristössään ja osa monilajisia yhteisöjä? Tällainen ajatus muokkaa sosiaalityön työorientaatiota huomattavasti nykyisiä vahvasti hierarkkisia, ihmiskeskeisiä ja paikallisuudesta irtautuneita työn kehyksiä tasavertaisempaan suuntaan. Kuitenkin managerialistiset organisaatorakenteet ja niin sanotusti huippuunsa viritetty professionaalisuus ovat lukinneet sosiaalityöntekijät keskitettyihin virastotaloihin ja toimistoihin.

Muunlajisten, ei-inhimillisen ja kulttuurihistorian tunnustaminen osaksi paikallista yhteisöä on osa ekososiaaliseen ajatteluun liittyvää nykyistä holistisempaa ymmärrystä hyvinvoinnista. Tällöin esimerkiksi ihmisen kuulumisen nähdään rakentuvan myös suhteessa paikallisyhteisöön, muihin eläinlajeihin ja tuleviin sukupolviin, ja elämäntapamme yksinkertaistaminen ja hidastaminen nähdään henkistä hyvinvointia edistäväksi asiaksi (Helne ym. 2012, 87). Samalla kyse on siitä, että ekososiaalisessa ruohonjuuritason sosiaalityössä osallistutaan sellaisen kulttuurisen muutoksen työstämiseen, jonka myötä holistinen ymmärrys hyvinvoinnista alkaa juurtua ihmisten ja yhteisöjen arkeen. Kanssa-asumisen pohtiminen, monilajisiin kohtaamisiin pyrkiminen sekä kokemuksellisen ja paikantuneen tiedon etsiminen ovat välttämättömyys tässä prosessissa. Onhan mahdotonta välittää sellaisista asioista, joista ei tiedä mitään (Hamington 2004, 99).

Verrattuna aikaisempaan hyvinvointivaltion sosiaalipolitiikkaa toteuttavaan yhdyskuntatyöhön, hahmottelemani ajankohtainen ruohonjuuritason sosiaalityö asettuu talouskasvuun sitoutuneita rakenteita vastaan ja pyrkii sen sijaan työstämään muutosta kohti ekohyvinvointivaltiota. Siirtymä vaatii sosiaalityön tehtävän kriittistä tarkastelua (esim. Matthies & Närhi 2014; Ranta-Tyrkkö 2019). Yhteisöpuutarhan kaltaiset paikalliset

kokeilut ja toimintamuodot auttavat pohtimaan käytäntölähtöisesti niitä poliittisia ja teoreettisia kysymyksiä, joita tutkijat ovat sosiaalityön organisaatioille ja toisaalta koko yhteiskuntajärjestelmälle esittäneet.

Pohdinta

Kulttuurisen muutoksen työstäminen tapahtuu myös diskursiivisesti. Ruohonjuuritason sosiaalityössä kielen, kertomusten ja kuvien merkitys on olennainen. Juuri siksi on ylipäättänsä tärkeää ja kiinnostavaa nostaa ekososiaaliseen työhön liittyen käsitteelliseen tarkasteluun ”ruohonjuuritason sosiaalityö”. Kielelliset valinnat ovat vaikuttavia ja poliittisia tekoja.

Käsitteenä ”ruohonjuuritason sosiaalityö” on samaan aikaan vahvasti symbolinen ja käytännöllinen. Se ei ole vaikeasti lähestyttävä tai kapulakielinen, vaan arkitiedolla ymmärrettävä, siis Salmiseen (2014, 126) viitaten *maatason*. Samalla ”ruohonjuuritason sosiaalityö” sisältää polkuja pois ihmiskeskeisestä ajattelusta: sosiaalityö on ruohonjuurella, maassa, kuten kasvit tai muurahaiset. Valitsemalla maatasoinen käsite on mahdollista kulkea symbolisesti kohti nykyistä vähemmän ihmiskeskeistä ja enemmän holistista sosiaalityötä.

Entäpä jos lähdemme vielä ruohonjuurtakin kauemmas monimuotoiseen luontoympäristöön: mitä voisi tarkoittaa esimerkiksi sanapari ”metsittyynyt sosiaalityö”? Taiteilijat ehdottavat ”metsittymistä” kuvaamaan sellaisia monimuotoisia prosesseja, joissa ”ei-inhimilliset ja materiaaliset olosuhteet nousevat työskentelyn keskiöön ja joiden seurauksena taiteen alue muuttuu” (Laininen ym. 2018, 9). Sillä samoin kuin ekologinen kriisi on sosiaalityön profession kriisi, on se myös kaikkien muiden fossiilipohjaisten rakenteiden ja instituutioiden kriisi. Ruohonjuuren ohella käsitteellinen metsään meneminen voisi olla siinä mielessä kiinnostavaa, että metsäpohja kuvaa ruohonjuurta paremmin koko elonkirjoa: löytyyhän metsän mystisestä pohjakerroksesta ruohon ohella kaikkea liian usein unohdettua ja meille tuntematonta jäkälästä sieniin ja sammaleisiin.

Edellinen pohdinta osoittaa, kuinka kieli on kietoutunut materiaalisen maailmaan. Näin ollen kulttuurisesta näkökulmasta katsottuna sosiaalityön potentiaaliset vaikuttamisen paikat ovat myös diskursiivisia ja liittyvät kielenkäyttöön ja todellisuudesta kertomiseen. Ruohonjuuritason sosiaalityössä kielen pohtiminen ja esimerkiksi tietynlaisista puhetoista tai kertomuksista kieltäytyminen on yksi osa kollektiiviseen voimaantumiseen tähtäävää toimintaa.

Kielenkäytön muuttuminen tai muotisanojen rantautuminen paikallisiin organisaatioihin ovat sosiaalityölle merkityksellisiä myös siksi, että ne ovat esimerkkejä pienistä arkisista tavoista, joilla globaalit ilmiöt vaikuttavat paikallisella tasolla. Vastaavasti kielen ja kertomusten avulla ruohonjuuritason sosiaalityössä voi myös vaalia sitä, että pidämme kiinni yhteisestä toivosta ja unelmista. Sosiaalityön kulttuurisesta ulottuvuudesta puhuminen voi aluksi vaikuttaa olevan etäällä käytännön toiminnasta, mutta onko mikään enemmän ruohonjuuritasoa kuin jokapäiväinen kielenkäyttöämme?

Olen edellä reflektoinut puutarhaprojektia omien kokemusteni pohjalta. Joku toinen toimintaan osallistunut näkisi varmasti projektissa merkitykselliseksi eri asiat, muodostaisi tapahtuneesta toisenlaisen kertomuksen. Ilman omakohtaisuutta en olisi pystynyt tarttumaan aiheeseen tai tarkastelemaan asioiden merkityksiä samalla tavalla kuin olen edellä tehnyt. Subjektiiiviset kokemukset muuttuvat tiedontuotannon kannalta kiinnostavaksi kuitenkin vasta suhteessa niitä rikastaviin näkökulmiin: kertomukseni on ollut paitsi omani myös sosiaalityöntekijän kertomus. Liitän henkilökohtaisuuden ja asiantuntijuuden kietoutumisen toisiinsa siihen, että ruohonjuuritason sosiaalityössä asiantuntijuus rakentuu nimenomaan paikantuneesti, alhaalta ylöspäin, yhdessä muiden kanssa. Samalla kyse on sosiaalityön hahmottamisesta ammatillisen toiminnan lisäksi yhteiskunnallisena liikkeenä ja eetoksena.

Vaikka artikkelini keskiössä on ollut jäsentää puutarhaprojektia ruohonjuuritason sosiaalityönä, on rivien välissä ollut samalla läsnä tutkijan rooli yhteiskunnallisena toimijana.

Yhdyskuntatyön viitekehyksessä nämä kaksi limittyvät luontevasti yhteen, kuuluvathan työn perinteeseen myös toimintatutkimuksen ja tiedonkeruun elementit. Siirtymä ekohyvinvointivaltioon, laajempaan hyvinvointikäsitteeseen ja joustavampaan asiantuntijuuteen tarkoittaakin muutoksia myös tiedontuotantoon liittyvissä käytännöissä. Osa sosiaalityön rakenteellista tehtävää ekologisessa siirtymässä on myös vanhentuneiden ja kestäättömään järjestelmään perustuvien hierarkioiden ja raja-aitojen purkaminen niin sosiaalialan sisällä kuin laajemmin yhteiskunnassa. Tarvitsemme paikallisesti relevanttia ja yhteisöistä itsestään nousevaa kehittämistä, tutkimusta ja yhteiskunnallista keskustelua. Siksikin yhdyskuntatyö ja siihen liittyvät perinteet on erityisen tärkeää nostaa uudelleen teoreettiseen tarkasteluun ja käytännön toimintaan juuri tässä ajassa. Yhteisöllinen työote, ekologisuus ja maatasolle pyrkiminen tarkoittavat myös tutkimuksen teon käytännöissä itsestäänselvyyksien kyseenalaistamista, välittämistä, väleissä toimimista, suhteissa olemista, katkosten tunnistamista ja uusien siltojen rakentamista käytännön ja teorian, taidon ja tiedon, meidän ja muiden välille.

Kiitokset

Suuri kiitos yhdessä tekemisestä ja ajattelemisesta Kesannon ensimmäisen kesän puutarhaporukalle eli Hannalle, Keijolle, Lauralle, Markulle, Pirjolle, Riitalle, Ruskalle, Tainalle ja Tiialle. Kiitos myös kaikille puutarhaa tukeneille tahoille ja kotikaupunkini Lahden monimuotoiselle elämälle.

Lähteet

- Adams, T. E. & Holman Jones, S. & Ellis, C. (2015) *Autoethnography*. Oxford, Oxford University Press.
- Autto, J. & Nygård, M. (2015) Johdanto: Mitä on hyvinvointivaltion kulttuurintutkimus? Teoksessa Autto, J. & Nygård, M. (toim.) *Hyvinvointivaltion kulttuurintutkimus* 8–40. Rovaniemi, Lapin yliopistokustannus.
- Bailey, S. & Hendrick, A. & Palmer, M. (2018) Eco-Social Work in Action: A Place for Community Gardens. *Australian Social Work* 71(1) 98–110.
- Besthorn, F. H. (2012) Deep Ecology's contributions to social work: A ten-year retrospective. *International journal of social welfare* 21 248–259.
- Berglund, E. (2020) Troubled landscapes of change: Limits and natures in grassroots urbanism. Teoksessa Lounela, A., Berglund E. & Kallinen, T. (toim.) *Dwelling in Political Landscapes. Contemporary Anthropological Perspectives* 196–212. Helsinki, Finnish Literature Society.
- Butler, J. (2015) *Notes toward a performative theory of assembly*. Cambridge & London, Harvard University Press.
- Coates, J. (2018) Exploring the roots of the environmental crisis: opportunity for social transformation. *Critical Social Work* 4(1).
- Denzin, N. K. (2002) Social Work in the Seventh Moment. *Qualitative Social Work* 25(1) 25–38. <https://doi.org/10.1177/147332500200100102>
- Denzin, N. K. (2003) Reading and writing performance. *Qualitative Research* 3(2) 243–268. <https://doi.org/10.1177/14687941030032006>
- Dodo ry (2019) *Kääntöpöydän manifesti*. <<https://kaantopoyta.fi/manifesti/#intro>>. 1.9.2019.
- Dominelli, L. (2012) *Green Social Work. From Environmental Crisis to Environmental Justice*. Cambridge, Polity Press.
- Hamington, M. (2004) *Embodied Care: Jane Addams, Maurice Merleau-Ponty, and Feminist Ethics*. Illinois, University of Illinois Press.
- Helne, T., Hirvilampi, T. & Laatu, M. (2012) (toim.) *Sosiaalipolitiikka rajallisella maapallolla*. Helsinki, Kelan tutkimusosasto.
- Hermansen, O. F. (1975) *Socialt arbete i närnsambället*. Lund, Wahlström & Widstrand.
- Hirvilampi, T. (2015) *Ekologisten kysymysten integroiminen hyvinvointitutkimukseen*. Helsinki, Kelan tutkimusosasto, Sosiaali- ja terveysalan tutkimuksia 136.
- Holman Jones, S. (2019) Living an Autoethnographic Activist Life. *Qualitative Inquiry* 25(6) 527–528.
- Holman Jones, S. & Adams, T.E. & Ellis, C. (2013) Coming to know Autoethnography as More than a Method. Teoksessa Holman Jones, S. & Adams T.E. & Ellis C. (toim.) *Handbook of Autoethnography* 17–47. London, Routledge.
- Högbacka, R. & Aaltonen, S. (2015) Refleksiivisyyden ulottuvuudet. Teoksessa Sanna Aaltonen & Riitta Högbacka (toim.) *Umpikeuhasta oivallukseen. Refleksiivisyys empiirisessä tutkimuksessa*. Tampere, Tampere University

- Press 9–31.
- Ingold, T. (2018) Anthropology Between Art and Science: An Essay on the Meaning of Research. *Field - A Journal of Socially-Engaged Art Criticism* 11. <<http://field-journal.com/issue-11/anthropology-between-art-and-science-an-essay-on-the-meaning-of-research>>. 20.1.2020
- Jokinen, A. & Viljanen, V. & Willman, K. (2011) Kaupunkiluonto käsin tehtynä. Pispalan ryytimaa ja tiheän paikan synty. *Alue ja ympäristö* 40(2) 35–48.
- Karisto, A. & Karjalainen, P. & Seppänen, M. (2003) Lähiöt, kaupunkisosaaliyö ja projektitoiminta. Teoksessa Kopomaa, T. (toim.) *Kohiti kaupunkisosaaliyöitä. Haasteena tasapainoinen kaupunki* 229–250. Helsinki, Palmenia-kustannus.
- Kivipelto, M. & Saikkonen, P. (2017) Sosiaaliyö ekologisiin rajoihin mahtuvassa hyvinvointivaltiossa. Teoksessa Hänninen, S. & Saikkonen, P. (toim.) *Hyvinvointivaltio ylittää jälkeensä* 26–46. Helsinki, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Kurki, L. (2000) *Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka*. Tampere: Vastapaino.
- Lahden kaupunki (2020) *Osallistu ja vaikuta!* <<https://www.lahti.fi/paatoksenteko/osallistujavaikuta>>. 1.6.2020.
- Lahden kaupunki (2021) *Osallisuusmalli*. <<https://www.lahti.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/osallistu-ja-vaikuta/osallisuusmalli/>>. 24.10.2021.
- Laininen, H. (2018) Lukijalle. Teoksessa Laininen, H. (toim.) *Taiteen metsitymisestä - Harjoitteita jälkei-fossiilisiin oloihin* 4–15. Helsinki, Taideyliopiston Kuvataideakatemia.
- Larkio, S. (2017) Rouheat rokkijätkät ottivat Sopenkorven haltuun: kulttuurikeidas Kesannon avajaisia vietetään lauantaina. *Etelä-Suomen Sanomat* 26.5.2017. <<https://www.ess.fi/paikalliset/713458>>. 1.2.2020.
- Lehtonen, M. (2014) *Maa-ilma*. Tampere: Vastapaino.
- Lummaa, K. (2019) *Tekojen ja valintojen merkityksestä*. BIOS-tutkimusyksikön blogi. <<https://bios.fi/tekojen-ja-valintojen-merkityksesta/>>. 2.7.2019.
- Matthies, A-L. & Närhi, K. (2014) Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaaliyön viitekehyksessä. Teoksessa Pohjola, A, Laitinen, M. & Seppänen, M. (toim.) *Rakenteellinen sosiaaliyö. Sosiaaliyön tutkimuksen vuosikirja* 87–95. Kuopio, UniPress.
- Matthies, A-L. & Närhi, K. (2016) (toim.) *Ecosocial transition in society. Contribution of social work and social policy*. Routledge Advances in Social Work. Lontoo, Routledge.
- Matthies, A-L. & Peeters, J. & Hirvilampi, T. & Stamm, I. (2020) Ecosocial innovation enabling social work to promote new forms sustainable economy. *International journal of social welfare* 01–12. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12423>
- McKinnon, J. & Alston, M. (toim.) *Ecological social work. Towards social sustainability*. London, Palgrave.
- Nettle, C. (2014) *Community Gardening as Social Action*. Surrey: Ashgate.
- nikolic, m. & Skinner, S. (2019) Community. *Philosophy Today* 63(4) 887–901. <https://doi.org/10.5840/philtoday202014299>
- Närhi, K. & Matthies, A-L. (2016) Conceptual and Historical Analysis of Ecological Social Work. Teoksessa McKinnon, J. & Alston, M. (toim.) *Ecological Social Work. Towards social sustainability* 19–38. London, Palgrave.
- Närhi, K. & Matthies, A-L. (2018) *Ympäristötyösuunnitelma suomalaisessa sosiaaliyön tutkimuksessa*. Jyväskylä, Jyväskylän yliopisto, YFI julkaisuja 5.
- Närhi, K., Hirvilampi, T. & Matthies, A-L. & Stamm, I. (2019) Social workers' views on ecosocial transition in society. Seminaariesitelmä. Social Work and Sustainability – Research-Based Knowledge and Experiences from the Practice 15–16.4.2019, Jyväskylän yliopisto.
- Peeters, J. (2012) The place of social work in sustainable development: Towards ecosocial practice. *International Journal of Social Welfare* 21 287–298. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2011.00856>
- Puurunen, P. (2019) *Jane Addamsin sosiaaliyökäsityksen rakentuminen*. Dissertations in Social Sciences and Business Studies 203. Itä-Suomen yliopisto. <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-3194-8>>.
- Pyry, N., Kaakinen, I. & Willman, K. (2017) Asuminen on osallistumista: kodin laajentuminen kaupunkitilaan puutarhahankkeissa. Teoksessa Bäcklund, P. & Häkli, J. & Schulman, H. (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä* 260–278. Tampere, Tampere University Press.
- Rannikko, A. & Rannikko, P. (2021) Autoetnografia ja väkänemisen kulttuuri. Teoksessa Rynnänen, S. & Rannikko, A. (toim.) *Tutkiva mielikuviutus. Luovat, osallistuvat ja toiminnalliset tutkimusmenetelmät yhteiskuntatieteissä* 43–60. Jyväskylä, Gaudeamus.
- Ranta-Tyrkkö, S. (2017) Sosiaaliyön tulevaisuuden etiikka epävarmuuden ja ympäristökrisisen maailmassa. Teoksessa Enroos, R. & Mäntysaari, M. & Ranta-Tyrkkö, S. (2017) *Mielekäs tutkimus. Näkökulmia sosiaaliyön tutkimuksen misioniin* 114–139. Tampere: Tampere University Press.
- Ranta-Tyrkkö, S. (2020) Natureculture dilemmas in Northern Finland. Guiding post-anthropocentric social work through the mire. Teoksessa Vivienne Bozalek & Bob Pease (toim.) *Post-Anthropocentric Social Work. Critical Posthuman and New Materialist Perspectives* 198–207. London, Routledge.
- Rodman, G. (2014) *Why Cultural Studies?* Wiley Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781118941850>
- Ronby, A. (1995) *Mobilising Local Community*. Averbury, Aldershot and Brookfield.

- Roivainen, I. (2008a) Kansalaiskeskeinen sosiaalityö ja yhteisöt. Teoksessa Roivainen, I., Nylund, M., Korkiamäki, R. & Raitakari, S. (toim.) *Yhteisöt ja sosiaalityö: kansalaisen vai asiakkaan asialla?* 16–18. Jyväskylä, PS-Kustannus.
- Roivainen, I. (2008b) Onko yhdyskuntatyo katoamassa suomalaisesta sosiaalityöstä? Teoksessa Roivainen, I., Nylund, M., Korkiamäki R. & Raitakari, S. (toim.) *Yhteisöt ja sosiaalityö: kansalaisen vai asiakkaan asialla?* 19–34. Jyväskylä, PS-Kustannus.
- Salminen, A. (2015) *Kokeellisuudesta. Historiallisesta avantgardesta jälkefossiliiseen elämään.* Helsinki, Poesia.
- Seppänen, M. (2001) *Liipolan onni. Asuinalueen sosiaalinen erilaistuminen ja merkitys asukkaille.* Helsinki, Helsingin yliopisto, Tutkimus- ja koulutuskeskus Palmelian tutkimuksia 6.
- Sjöberg, S. & Turunen, P. (2018) *Sambällsarbete: aktorer, arenor och perspektiv.* Studentlitteratur AB.
- Sjöberg, S. & Turunen, P. (2019) Ecosocial change and community resilience: The Case of ”Bönan” in glocal transitional. *Journal of Community Practice* 27(3) 231–248.
- Stamm, I. (2021) Ecosocial work and services for unemployed people: the challenge to intergrate environmental and social sustainability. *Nordic Social Work Research*. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2021.1975154>
- St. Pierre, E. A. & Pillow, W. (2000) Introduction: Inquiry among the ruins. Teoksessa St. Pierre, E. A. & Wanda Pillow (toim.) *Working the ruins. Feminist Poststructural Theory and Methods in Education* 1–24. New York: Routledge.
- Suoranta, J. & Ryyänen, S. (2014) *Taisteleva tutkimus.* Helsinki, Into.
- Tienari, J. & Kiriakos, C. (2020) Autoetnografia. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* 282–295. Helsinki, Gaudeamus.
- Toyosaki, S. & Penseau-Conway, S. L. (2013) Autoethnography as a praxis of social justice. Teoksessa Holman Jones, S. & Adams, T.E. & Ellis, C. (toim.) *Handbook of autoethnography* 557–575. London, Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315427812>
- Turunen, P. (2012) Muuttuva yhdyskuntatyo osana Pohjoismaiden sosiaalityötä. Teoksessa Roivainen, I., Nylund, M., Korkiamäki, R. & Raitakari, S. (toim.) *Yhteisöt ja sosiaalityö: kansalaisen vai asiakkaan asialla?* 43–60. Jyväskylä, PS-Kustannus.
- Vehviläinen, M. (2014) Syömisän politiikka arjessa. Teoksessa Sari Irni, Mianna Meskus & Venla Oikkonen (toim.) *Muokattu elämä. Teknotiede, sukupuoli ja materiaalisuus* 305–341. Tampere: Vastapaino.
- Virtanen, H. (2018) Osansa jokaisella -osallistumisen ja tekemisen mahdollisuuksia Lahdessa. Teoksessa Oijala, M. & Oksa, J. & Andresson, H. & Nummela, O. (toim.) *Muuttuva osaaminen.* Lahti, Päijät-Hämeen tutkimusseura.
- Vilkamaa-Viitala, M. (2008) Kesannointia maalla ja kaupungissa. Kotus-blogi. 8.7.2008. <https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_ ja_esitelmat/sana_sanasta_ajan_sanojen_taustaa_%282005_2013%29/kesannointia_maalla_ ja_ kaupungissa>. 15.10.2019.
- Willman, K. (2015) Yhteisöllisen kaupunkiviljelyn keholliset merkitykset. *Alue ja ympäristö* 42(2) 30–44.
- Witkin, S. L. (2014) Autoethnography. The Opening Act. Teoksessa Witkin, S. L. (toim.) *Narrating Social Work through Autoethnography.* New York, Columbia Press.